

ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ

В НОВОТО (НЕ) НОРМАЛНО

ЗА БУКВИТЕ
ОПИСМЕНЕХЪ

**ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ
В НОВОТО (НЕ)НОРМАЛНО**

2©21

**INTELLECTUAL PROPERTY
IN THE NEW (AB)NORMAL**

**ЗА БУКВИТЕ
ДОПИСМЕХЪ**

Научният семинар „Интелектуалната собственост в новото (не)нормално“ и електронното издание на сборника са реализирани в рамките на проект „Концептуален образователен модел за повишаване на информационната грамотност в университетска информационна среда“, с Договор КП–06–Н35/10 от 18.12.2019 г., финансиран от Фонд „Научни изследвания“ при Министерството на образованието и науката в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019 г.“, в тематично направление „Обществени науки“, с ръководител проф. д.ик.н. Стоян Георгиев Денчев.

Съставителите и авторите в сборника носят цялата отговорност за съдържанието на изданието, и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Фонд „Научни изследвания“ или на Министерството на образованието и науката.

The scientific seminar “Intellectual Property in the new (ab)normal” and electronic edition of the collection were implemented within the project “A Conceptual Educational Model for Enhancing Information Literacy in an University Information Environment”, with Contract KP–06–H35/10 of 18.12.2019, funded by the Research Fund at the Ministry of Education and Science in the “Competition for funding basic research – 2019”, in the thematic area “Social Sciences”, headed by Prof. DSc Stoyan Denchev.

Съставители

- © проф. д.ик.н. Стоян Денчев, 2021
- © проф. д-р Тереза Тренчева, 2021
- © гл. ас. д-р Камелия Планска-Симеонова, 2021
- © ас. д-р инж. Евелина Здравкова-Величкова, 2021
- © д-р Светослава Димитрова, 2021

Коректор

- © ас. д-р инж. Евелина Здравкова-Величкова, 2021

Превод и адаптация

- © д-р Светослава Димитрова, 2021

Предпечат и графичен дизайн

- © гл. ас. д-р Камелия Планска-Симеонова, 2021

- © Академично издателство
„За буквите – О писменех“, 2021
ISBN 978-619-185-482-0

Compilers

- © Prof. DSc Stoyan Denchev, 2021
- © Prof. Tereza Trencheva, PhD, 2021
- © Chief. Assist. Prof. Kamelia Planska-Simeonova, PhD, 2021
- © Assist. Prof. Eng. Evelina Zdravkova-Velichkova, PhD, 2021
- © Svetoslava Dimitrova, PhD, 2021

Proofreader

- © Assist. Prof. Eng. Evelina Zdravkova-Velichkova, PhD, 2021

Translation and adaptation

- © Svetoslava Dimitrova, PhD, 2021

Graphic Design

- © Chief Assist. Prof. Kamelia Planska-Simeonova, PhD, 2021

- © Academic Publisher
“Za bukвите – O pismeneh”, 2021
ISBN 978-619-185-482-0

СЪДЪРЖАНИЕ

Послание от Световната организация за интелектуална собственост за 2021 г.....	11
ПРЕДГОВОР	13
ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ.....	16

ПЛЕНАРНА СЕСИЯ**ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ В НОВОТО (НЕ)НОРМАЛНО**

СТРАТЕГИИ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА <i>Марияна Лазарова</i>	31
---	----

ТЕМАТИЧЕН ПАНЕЛ 1**ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ –
КЛЮЧ ЗА УСПЕШЕН БИЗНЕС И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ**

ИНИЦИАТИВИ НА СВЕТОВНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ ПО ПОВОД МЕЖДУНАРОДНИЯ ДЕН НА ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ (РЕТРОСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ ЗА ПЕРИОДА 2001-2021 Г.) <i>Камелия Гланска-Симеонова</i>	47
РОЛЯТА НА ПАТЕНТНИТЕ АНАЛИЗИ В СТРАТЕГИЧЕСКОТО ПЛАНИРАНЕ <i>Миглена Молхова-Владова</i>	61
ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ПРАВОТО ВЪРХУ МАРКИ – ЕДНА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА БИЗНЕСА <i>Димитрина Вескова</i>	70
ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ ВЪРХУ КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УСПЕШНО БИЗНЕС- ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ И РЕГИОНАЛНИТЕ МУЗЕИ <i>Георги Георгиев</i>	77
АВТОРСКОТО ПРАВО В МЕДИИТЕ И ИЗДАТЕЛСКИЯТ ДОГОВОР <i>Евелина Здравкова, Тереза Тренчева</i>	85
АВТОРСКОТО ПРАВО И МЛАДЕЖИТЕ В СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ <i>Георги Георгиев</i>	94
СНИМАЧЕН ПРОЦЕС ПО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЯ <i>Цветомира Миковска</i>	101

ТЕМАТИЧЕН ПАНЕЛ 2**ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ И ПОКОЛЕНИЯТА:
БЕЙБИ БУМЪРИ VS. ПОКОЛЕНИЕТО Z****ИНТЕГРАЦИЯ НА КРЕАТИВНИ ТЕХНИКИ ЗА ОБУЧЕНИЕ
В УНИВЕРСИТЕТСКИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЦЕС***Елена Савова, Събина Ефтимова*..... 113**УСПЕШНИ ЛИДЕРСКИ ПРАКТИКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ
НА ПОКОЛЕНЧЕСКИТЕ РАЗЛИЧИЯ***Теодора Лазарова*..... 118**ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В УПРАВЛЕНИЕТО НА ДИСТАНЦИОННИ ЕКИПИ***Теодора Лазарова*..... 128**ПОКОЛЕНЧЕСКИ ПРОФИЛИ. УСПЕШНО ЛИДЕРСТВО В СРЕДА
НА ВЪЗРАСТОВО МНОГООБРАЗИЕ***Милка Петрова*..... 139**ТЕМАТИЧЕН ПАНЕЛ 3****ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА СЪВРЕМЕННАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА
ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА И ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ****УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА, ФАЛШИВИ НОВИНИ
И ДЕЗИНФОРМАЦИЯ (НАУЧЕНО ОТ WOVCATSSS 2020)***Таня Годорова*..... 153**ПОВИШАВАНЕ НА АВТОРСКОПРАВНАТА ГРАМОТНОСТ В МЕДИИТЕ
В УНИВЕРСИТЕТСКА СРЕДА С ПОМОЩТА НА СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ***Евелина Здравкова, Светослава Димитрова*..... 159**СИЛАТА НА ДУМИТЕ: НОВ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОЕКТ***Събина Ефтимова, Евелина Дамянова, Анелия Петкова, Елена Попова,
Боряна Николова*..... 167**ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЛТИМЕДИЙНИ И ОБЛАЧНИ ТЕХНОЛОГИИ***Илиян Иванов*..... 177**ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЛОКАЛНИ МРЕЖИ СЪС СОФТУЕРИ***Илиян Иванов*..... 183**БИБЛИОМЕТРИЧНА ПРОСКОПИЯ И ХУМАНИТАРНИ ИЗМЕРЕНИЯ
НА ТИПОЛОГИЧНАТА ДИАДА НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ****„АВТОР – РЕЦЕНЗЕНТ“: МОНОГРАФИЧНИ ИЗДАНИЯ
В СПРАВОЧНО-ЕНЦИКЛОПЕДИЧЕН КОНТЕКСТ
(Ментални интеракции за успешно кариерно развитие)**
Александра Куманова..... 190

ПО СЪТЪПКИТЕ НА ПРОФ. ТОДОР БОРОВ В СЪЗДАВАНЕТО
НА БЪЛГАРСКИЯ БИБЛИОГРАФСКИ ИНСТИТУТ
И ИНФОРМАЦИОННИЯ БУМ

Илияна Камбурова 202

ТЕМАТИЧЕН ПАНЕЛ 4

Е-УПРАВЛЕНИЕ И ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

ТЕХНОЛОГИИТЕ ЗА ЛИЦЕВО РАЗПОЗНАВАНЕ И ПРАВАТА НА ЧОВЕКА
Габриела Белова, Анна Христова.....211

ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ ПРИ ВИДЕОНАБЛЮДЕНИЕ
Мартин Захариев.....222

АНАЛИЗ НА ЗАЩИТАТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ И ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА
СОБСТВЕНОСТ В СИСТЕМИТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА СИГУРНОСТТА
НА ИНФОРМАЦИЯТА
Росен Радков.....234

СЧЕТОВОДНО ТРЕТИРАНЕ НА ОПЕРАЦИИТЕ С КРИПТОВАЛУТИ
Миглена Тренчева, Елена Ставрова 242

КРИПТОВАЛУТИТЕ – ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ВЪЗМОЖНИ
РИСКОВЕ ПРЕД ФИНАНСОВАТА СИГУРНОСТ НА ДЪРЖАВИТЕ
Владимир Бабанов 252

ИЗПОЛВАНЕ НА БЛОКЧЕЙН В ЛОГИСТИКАТА. БЛОКЧЕЙН БАЗИРАНО
МИТНИЧЕСКО И ПРИСТАНИЩНО ОБСЛУЖВАНЕ
Богомил Александров 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОННИТЕ ДОКУМЕНТИ В ОБЩИНСКИТЕ
ИНСТИТУЦИИ – СИГУРНОСТ И ЗАЩИТА
Петя Стаменова.....274

БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ ЗА АВТОРИТЕ 285

ПРИЛОЖЕНИЯ 301

CONTENT

Epistle of The World Intellectual Property Organization for 2021.....	12
PREFACE.....	15
CONGRATULATORY ADDRESSES.....	16

PLENARY SESSION INTELLECTUAL PROPERTY IN THE NEW (AB)NORMAL

STRATEGIES FOR OPTIMIZING INTELLECTUAL PROPERTY EDUCATION IN A DIGITAL ENVIRONMENT.....	43
--	----

THEMATIC PANEL 1 INTELLECTUAL PROPERTY – KEY TO SUCCESSFUL BUSINESS AND CAREER DEVELOPMENT

INITIATIVES OF THE WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION ON THE OCCASION OF THE INTERNATIONAL INTELLECTUAL PROPERTY DAY (RETROSPECTIVE ANALYSIS FOR THE PERIOD 2001-2021) <i>Kamelia Planska-Simeonova</i>	60
ROLE OF PATENT ANALYSES IN STRATEGIC PLANNING <i>Miglena Molbova-Vladova</i>	68
TRANSFER OF TRADEMARK RIGHTS – AN OPPORTUNITY FOR THE BUSINESS <i>Dimitrina Veskova</i>	76
THE INTELLECTUAL PROPERTY ON THE CULTURAL HERITAGE OF THE REPUBLIC OF BULGARIA – AN OPPORTUNITY FOR SUCCESSFUL BUSINESS POSITIONING OF THE NATIONAL AND REGIONAL MUSEUMS <i>Georgi Georgiev</i>	83
COPYRIGHT IN THE MEDIA AND THE PUBLISHING AGREEMENT <i>Evelina Zdravkova-Velichkova, Tereza Trencheva</i>	93
COPYRIGHT AND THE YOUNG PEOPLE ON SOCIAL NETWORKS <i>Georgi Georgiev</i>	100
FILMING PROCESS DURING A PANDEMIC <i>Cvetomira Mikovska</i>	109

THEMATIC PANEL 2
INTELLECTUAL PROPERTY AND GENERATIONS:
BABY BOOMERS VS. GENERATION Z

INTEGRATION OF CREATIVE LEARNING TECHNIQUES IN THE UNIVERSITY EDUCATIONAL PROCESS <i>Elena Savova, Sabina Eftimova</i>	117
SUCCESSFUL LEADERSHIP PRACTICES TO OVERCOME GENERATIONAL DIFFERENCES <i>Teodora Lazarova</i>	126
CHALLENGES IN REMOTE TEAM MANAGEMENT <i>Teodora Lazarova</i>	138
GENERATIONAL PROFILES. SUCCESSFUL LEADERSHIP IN AN AGE DIVERSITY ENVIRONMENT <i>Milka Petrova</i>	150

THEMATIC PANEL 3
CHALLENGES OF THE MODERN EDUCATIONAL INFORMATION
ENVIRONMENT AND THE INTELLECTUAL PROPERTY

INFORMATION MANAGEMENT, FAKE NEWS AND DISINFORMATION (LEARNED FROM BOBCATSSS 2020) <i>Tania Todorova</i>	158
INCREASING COPYRIGHT LITERACY IN THE MEDIA IN UNIVERSITY ENVIRONMENT WITH THE HELP OF SOCIAL NETWORKS <i>Evelina Zdravkova-Velichkova, Svetoslava Dimitrova</i>	166
THE POWER OF WORDS: NEW RESEARCH PROJECT <i>Sabina Eftimova, Ivelina Damianova, Anelia Petkova, Elena Popova, Boriyana Nikolova</i>	176
TRAINING IN MULTIMEDIA AND CLOUD TECHNOLOGIES <i>Iliyan Ivanov</i>	181
RESEARCH OF LOCAL NETWORKS WITH SOFTWARE <i>Iliyan Ivanov</i>	189
BIBLIOMETRIC PROSCOPY AND HUMANITARIAN DIMENSIONS OF THE TYPOLOGICAL DYAD OF INTELLECTUAL PROPERTY <i>AUTHOR- REVIEWER</i> : MONOGRAPHIC EDITIONS IN A REFERENCE-ENCYCLOPEDIA CONTEXT. (Mental interactions for successful professional development) <i>Alexandra Kumanova</i>	201

IN THE FOOTSTEPS OF PROF. TODOR BOROV IN THE ESTABLISHMENT
OF THE BULGARIAN BIBLIOGRAPHY INSTITUTE
AND THE INFORMATION BOOM

Iliana Kamburova 208

THEMATIC PANEL 4

E-GOVERNANCE AND PROTECTION OF PERSONAL DATA

FACIAL RECOGNITION TECHNOLOGIES AND HUMAN RIGHTS

Gabriela Belova, Anna Hristova.....221

PERSONAL DATA PROTECTION IN THE CONTEXT OF VIDEO
SURVEILLANCE

Martin Zahariev 233

ANALYSIS OF PERSONAL DATA PROTECTION AND INTELLECTUAL
PROPERTY IN INFORMATION SECURITY MANAGEMENT SYSTEMS

Rosen Radkov.....241

ACCOUNTING TREATMENT OF CRYPTOCURRENCY OPERATIONS

Miglena Trencheva, Elena Stavrova.....251

CRYPTOCURRENCIES – BASIC CHARACTERISTICS AND POSSIBLE RISKS
FOR THE FINANCIAL SECURITY OF THE NATION-STATES

Vladimir Babanov 258

BLOCKCHAIN IN LOGISTICS. BLOCKCHAIN BASED CUSTOMS
AND PORT SERVICES

Bogomil Alexandrov.....273

MANAGEMENT OF ELECTRONIC DOCUMENTS IN MUNICIPAL
INSTITUTIONS – SECURITY AND PROTECTION

Petya Stamenova 283

BIOGRAPHICAL NOTES FOR THE AUTHORS.....285

APPENDIXES 301

Послание от Световната организация за интелектуална собственост за 2021 г.**Световен ден на интелектуалната собственост 2021 г., 26 април –
послание на генералния директор на СОИС Дарън Танг**

Малките и средните предприятия – МСП – често се управляват от някого, когото познавате – някой, който живее малко по-надолу по улицата, приятел от училище, роднина, с когото сте израснали, вашите братя и сестри, родителите ви.

Откъдето и да идвате, МСП са гръбнакът на вашата икономика. И когато ги обединим, те съставляват 90% от всички компании в света, наемат 70% от работниците в световен мащаб и представляват половината от световната икономика.

МСП, просто казано, са двигателите и невъзпетите герои на нашата икономика.

И все пак при много от тях все още липсват познания за това как интелектуалната собственост (ИС) може да им помогне да превърнат своите идеи в продукти и услуги и как ИС може да бъде мощен инструмент за тях не само за да оцелеят, но и да се конкурират и да растат.

Неотдавнашно проучване показва, че МСП в Европа, които притежават права върху интелектуалната собственост, като търговски марки, дизайни и патенти, имат близо 70% повече приходи на служител от тези, които все още не са използвали ИС. Но само 9% от МСП в Европа действително са регистрирали правата си върху интелектуална собственост. Ако това е положението в Европа, сигурен съм, че е подобно или дори още по-силно изразено в други части на света.

Това трябва да се промени.

И затова тази година фокусът на Световния ден на интелектуалната собственост е върху МСП, а нашата тема е „ИС и МСП: Извеждане на вашите идеи на пазара“.

МСП, разбира се, се сблъскват с различни предизвикателства в различните части на света и начинът, по който им помагаме, ще трябва да бъде адаптиран към нуждите на вашата част от света. Но за нас ще бъде мощно послание да дадем знак, че заедно ще ги подкрепяме, независимо дали става дума за повишаване на тяхната осведоменост за ИС, като говорим за това по начин, благоприятен за бизнеса, като разработваме програми за демистификация на процеса на регистрация на ИС и защита и комерсиализация, създаване на инструменти, които им позволяват да бъдат по-добри в управлението и стратегията на ИС, или им помага да изграждат умения и способности при използването на ИС за развитие на бизнеса си.

Каквато и помощ да можем да окажем на нашите МСП, тя ще бъде помощ, която ще окажем на основата на вашата икономика и на гръбнака на световната икономика. В крайна сметка това ще помогне на нашия свят да се изгради отново по-добре.

Така че на този Световен ден на интелектуалната собственост, нека отпразнуваме нашите МСП и да работим заедно, за да им помогнем да използват интелектуалната собственост като инструмент за растеж, така че те да могат да представят своите идеи на пазара.

Честит Световен ден на интелектуалната собственост.

Epistle of The World Intellectual property Organization for 2021

Small and Medium Enterprises – SMEs – are often run by someone you know – someone who lives down the road, a friend from school, a relative you grew up with, your siblings, your parents.

Wherever you come from, SMEs are the backbone of your economy. And when we put them together, they make up 90% of all companies in the world, employ 70% of workers globally and make up half of the world's economy.

SMEs, simply put, are the engines and the unsung heroes of our economy.

And yet for many of them, there is still a lack of knowledge about how IP can help them translate their ideas into products and services, and how IP can be a powerful tool for them not to just survive, but to also compete and grow.

A recent study shows that SMEs in Europe that own IP rights like trademarks, designs and patents have close to 70% more revenue per employee than those that haven't yet used IP. But only 9% of SMEs in Europe have actually registered their IP rights. If this is the situation in Europe, I am certain that it is similar, or even more stark, in other parts of the world.

This has to change.

And that is why this year, the focus of World Intellectual Property Day is on SMEs, and our theme is “IP and SMEs: Taking your ideas to market.”

SMEs, of course, face different challenges in different parts of the world, and how we help them will need to be customized to the needs of your part of the world. But it will be a powerful message for us to send the signal that together we will be supporting them, whether it is through raising their awareness of IP by talking about it in a business friendly way, designing programs to demystify the process of IP registration and protection and commercialization, creating tools that allow them to be better at IP management and strategy, or helping them to build skills and capabilities in using IP to grow their businesses.

Whatever help we can render to our SMEs, will be help that we render to the bedrock of your economy, and the backbone of the global economy. Ultimately, it will help our world to build back better.

So on this World IP Day, let's celebrate our SMEs and work together to help them use IP as a tool to grow, so that they can take their ideas to market.

Happy World IP Day.

ПРЕДГОВОР

През 2021 г. за двайста поредна година се чества Международният ден на интелектуалната собственост по целия свят. Университетът по библиотекознание и информационни технологии, отбелязва този празник за девета поредна година под надслов „Интелектуалната собственост и новото (не)нормално“. Тазгодишното издание се проведе в традиционна и хибридна форма. Аудиторията на семинара бе приветствана реално и виртуално от проф. дн Ирена Петева – Ректор на УниБИТ и проф. д.ик.н Стоян Денчев – Председател на общото събрание на УниБИТ. Получени са поздравителни адреси от: Димитър Ганчев от Световната организация за интелектуална собственост, Проф. Натали Стоянофф от Университета по технологии в Сидни, проф. Карла Базили от Университета „Гилермо Маркони“ в Рим – Италия, Патентно Ведомство на Република България, Международен правен център ШАС, Университет за национално и световно стопанство, Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, Правно-исторически факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“, 9-та Френска езикова гимназия „Алфонс Дьо Маргин“, Професионална гимназия по транспорт и строителни технологии „Гоце Делчев“ – Пловдив, Адвокатско дружество Димитров, Петков и Ко.

Сред официалните гости на семинара, бяха проф. Брус Уитфилд – асоцииран преподавател към Университета Харвард за CopyrightX и Гинка Христова от Международен правен център ШАС. Проф. Уитфилд и госпожа Христова връчиха сертификати на участниците в специализирания Курс по авторско право на Харвард CopyrightX, който се проведе успешно и в УниБИТ в периода октомври–ноември 2020 г. Представители от експертна група Интелектуална собственост на Университетската младежка академия за управление на знания към УниБИТ, преминаха успешно своето обучение CopyrightX и получиха сертификатите си за участие.

Електронното издание на сборника е реализирано в рамките на проект „Концептуален образователен модел за повишаване на информационната грамотност в университетска информационна среда“, с Договор КП–06–Н35/10 от 18.12.2019 г., финансиран от Фонд „Научни изследвания“ при Министерството на образованието и науката в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019 г.“, в тематично направление „Обществени науки“, с ръководител проф. д.ик.н. Стоян Георгиев Денчев. Изданието съдържа един пленарен доклад и 23 научни доклади, структурирани в три тематична панела – „Интелектуалната собственост – ключ към успешен бизнес и кариерно развитие“, „Интелектуалната собственост и поколенията: бейби бумъри vs. поколението Z“, „Предизвикателства на съвременната образователна информационна среда и интелектуалната собственост“, „Е-управление и защита на личните данни“. Авторите на докладите са изявиени специалисти и изследователи по интелектуална собственост, преподаватели, млади учени и докторанти.

Сборникът може да служи като учебно пособие по интелектуална собственост както и по редица други дисциплини, свързани с правната компетентност на неспециалисти – юристи от областта на хуманитарните и информационните науки.

От съставителите

Обща снимка на участниците в Девети научен семинар с международно участие „Интелектуалната собственост и новото (не)нормално“

Участници в специализирания курс по авторско право на Харвард CopyrightX

Връчване на сертификати на участниците в курса CopyrightX

PREFACE

In 2021, for the twentieth consecutive year, the World Intellectual Property Day is celebrated around the world. The University of Library Studies and Information Technologies celebrates this day for the ninth consecutive year under the title “Intellectual Property and the New (Ab)Normal”. This year’s edition was held in traditional and hybrid form. The audience of the seminar was greeted real and virtually by Prof. Dsc. Irena Peteva – Rector of ULSIT and Prof. DSc. Stoyan Denchev – Chairman of the General Assembly of ULSIT. Congratulatory addresses were received from: Dimitar Ganchev from the World Intellectual Property Organization, Prof. Natalie Stoyanoff from the University of Technology in Sydney, Prof. Carla Basili from Guglielmo Marconi University in Rome – Italy, Patent Office of the Republic of Bulgaria, International Law Center ILAC, University of National and World Economy, Academy of Music, Dance and Fine Arts “Prof. Asen Diamandiev” – Plovdiv, Faculty of Law and History of South-West University “Neofit Rilski”, 9th French Language High School “Alphonse de Martin”, Professional High School of Transport and Construction Technologies “Gotse Delchev” – Plovdiv, Dimitrov, Petkov and Co.

Among the official guests of the seminar were Prof. Bruce Whitfield – Associate Professor at Harvard University for CopyrightX and Ms. Ginka Hristova from ILAC International Law Center, who presented certificates to participants in the Harvard’s specialized Course in Copyright – CopyrightX at ULSIT, held in October and November 2020. Representatives of the Intellectual Property Expert Group of the University Youth Knowledge Academy at ULSIT, successfully passed their CopyrightX training and received their certificates of participation.

The electronic edition of the collection were implemented within the project “A Conceptual Educational Model for Enhancing Information Literacy in an University Information Environment”, with Contract KP-06-H35/10 of 18.12.2019, funded by the Research Fund at the Ministry of Education and Science in the “Competition for funding basic research – 2019”, in the thematic area “Social Sciences”, headed by Prof. D.Sc. n. Stoyan Georgiev Denchev. The collections contains one plenary report and 23 scientific papers, structured in three thematic panels – “Intellectual property – key to the successful business and career development”, “Intellectual property and generations: baby boomers vs. Generation Z”, “Challenges of the modern educational information environment and intellectual property”, “E-government and personal data protection”. The authors of the papers are prominent specialists and researchers in intellectual property, lecturers, young scientists and PhD students.

The collection can serve as a textbook on intellectual property and a number of other disciplines related to the legal competence of non-specialists – lawyers in the humanities and information sciences.

From the compilers

ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ

World Intellectual Property Organization (WIPO)
34, Chemin des Colombettes
1211, Geneva 20, Switzerland
23 April 2021

Dear Prof. Peteva,

On April 26th we mark the World Intellectual Property Day. Nine years ago on this date, your ULSIT team started writing the new story of this day in Bulgaria. And turned this event into a tradition. As a Bulgarian at WIPO, this fact fills me with patriotic feelings and pride, with faith in the future of the coming generations.

The history, the past of our motherland, obliges us to be persistent in defending national values today and in the future.

Dear colleagues,

With the power of knowledge, of mind, of speech, continue to build the spiritual power of the nation. Follow the cause of the enlighteners, the teachers who accepted science as their cause and destiny.

I congratulate you on the World Intellectual Property Day!

Sincerely yours,

Dr. Dimiter GANTCHEV
Deputy Director and Head
Creative Industries Section
Copyright Infrastructure Division
Culture and Creative Industries Sector

Università degli Studi
Guglielmo Marconi

Prof. Tereza Trencheva, PhD
Deputy Chair of UNYKA
University of Library Studies
and Information Technologies
119 Tsarigradsko Shose Blv
Sofia 1784, Bulgaria

April 21st, 2021

Assoc. Prof. CARLA BASILI
Guglielmo Marconi, University in Rome
Italian National Research Council
Rome, Italy

CONGRATULATORY ADDRESS

for

The Ninth International Scientific Seminar

“Intellectual Property in the new (un) normal”

We congratulate you on the day of intellectual property that the world celebrates today depending of new (un)normal. We wish to all of you health, creative success and achievement of new peaks in science.

Today's seminar, which ULSIT organizes together with UNYKA, is a beautiful occasion to take equivalence and belief that you will continue to preserve and expand your knowledge and intellectual property rights.

We are confident that with our dedicated work, we will all together bring forward the best practices in different countries in the future, and so we will raise and validate the authority of research in the field.

Sincerely Yours

Assoc. Prof. CARLA BASILI

Dear Prof. Irena Peteva

Dear Prof. Tereza Trencheva,

Dear Prof. Stoyan Denchev,

I am extremely happy to be a guest at your intellectual property seminar on April 26th, 2021. Though thousands of kilometers away from ULSIT, we are together – as a team who can collaborate and work well on key activities. Because we have one goal – to achieve the ideal of the Intellectual Property concept.

My native Bulgarian roots are making me glad to meet with Prof. Trencheva in the science at the Master Class, dedicated to the main issues of Intellectual Property in ULSIT in July 2018 and to discover how much you are open to new ideas. I have always known that Bulgaria and Australia are two extremely rich in cultural heritage and eco-diversity countries. Thanks to the collaboration with you, I found that in the motherland of my parents, extremely smart and intelligent people live and work. I enjoyed your hospitality, collegiality, cooperation. We have become friends! I am glad to be with you again.

I believe that with knowledge we will develop the process of progress of society, which deserves to reward creativity and ingenuity.

Good luck!

Happy World Intellectual Property Day!

Natalie Stoyanoff

Director of the Intellectual Property Program

at the Faculty of Law

University of Technology Sydney

ПАТЕНТНО ВЕДОМСТВО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
ПРОФ. Д.Н. ИРЕНА ПЕТЕВА
РЕКТОР НА УНИБИТ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО РЕКТОР,

Най-сърдечно Ви поздравявам с Международния ден на интелектуалната собственост!

На днешния ден отбелязваме постиженията на творческата мисъл и нейния съзидателен дух за развитието на икономиката, обществото и за изграждането на един по-добър свят.

Иновациите в нашето съвремие, повече от всеки друг път, променят живота ни и създават една нова модерна реалност. Ако досега гледахме на технологиите като на даденост и не оценявахме напълно техните способности да правят живота ни по-лесен, необикновената ситуация, в която се озова човечеството, ни накара да преосмислим как работим и живеем и да осъзнаем, че в голяма степен сме зависими от новите технологични изобретения. Искрено се надявам, че освен промяна в начина на живот, новите технологии ще допринесат и за едно по-добро качество на ежедневието на работещия и забързан човек.

Вярвам, че и занапред нашата работа ще съдейства за реализацията на знанието и развитието на обществото.

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК!

Д-Р ПЕТКО НИКОЛОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ПАТЕНТНО ВЕДОМСТВО

ILAC

София, 26 април 2021г.

Уважаема Проф. дн. ИРЕНА ПЕТЕВА,

Уважаеми Проф. д-к.н. СТОЯН ДЕНЧЕВ,

За мен е удоволствие да поздравя академичната и студентската общност на Университет по Библиотекарство и Информационни Технологии УниБИТ, както и Университетската Младежка Академия за Управление на Знанието (УМЛАУЗ) по случай Световния ден на интелектуалната собственост. Използвам повода да пожелая на всички здраве, много лични и професионални успехи.

Бих искала да изразя радостта си, че в България съществува висше учебно заведение, което съумява да съчетае академични консерватизъм и любов към традициите с амбиция за иновативност и развитие в съвременното общество по адекватен начин, правейки своите възпитаници конкурентноспособни на завършващите най-престижните световни университети.

Пример за тази далновидност на ръководителите на университета е сътрудничеството между УниБИТ и ILAC, което вече втора година позволява на студенти на УниБИТ да бъдат част от образованието в Бръшляновата лига, чрез курса на Университета Харвард CopyrightX.

Пожелавам още дълги години ползотворно сътрудничество между двете организации и честит празник!

С уважение,

Адв. Гинка Христова

И

Слави Танкеев,

Основатели на Международен Правен център - ILAC

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО**проф. д-р Димитър Димитров**
РЕКТОР

ДО
ПРОФ. Д.Н. ИРЕНА ПЕТЕВА
РЕКТОР НА УНИВЕРСИТЕТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ
И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО РЕКТОР,

За мен е чест и удоволствие да Ви приветствам от името на академичната общност на Университета за национално и световно стопанство по случай Световния ден на интелектуалната собственост.

В условията на пандемия тази проблематиката предизвиква още по-голям интерес, а честването е чудесна възможност да накарате хората да се интересуват и говорят за интелектуалната собственост и нейната ключова роля за изграждането на конкурентен бизнес.

Искрени поздравления за Вашата всеотдайност и ентузиазъм, с които продължавате девета поредна година да популяризирате проблемите, свързани с интелектуалната собственост! В условията на новото (не) нормално, в които всички сме принудени да живеем и творим, Вашата работа предизвиква широк отзвук и по този начин отделя заслуженото място на интелектуалната собственост.

На участниците в Деветия национален семинар на тема „Интелектуалната собственост в новото (не) нормално“ пожелаваме ползотворна работа и на добър час!

С уважение,

проф. д-р Димитър Димитров
ректор на УНСС
и главен секретар на Съвета на ректорите
на висшите училища в Република България

НАЦИОНАЛНА

АКАДЕМИЯ

ЗА ТЕАТРАЛНО

И ФИЛМОВО

ИЗКУСТВО

ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС**НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“**

Уважаема проф. дн Ирена Петева,
 Уважаеми проф. д.и.н. Стоян Денчев,
 Уважаема проф. д-р Тереза Тренчева,
 Драги участници и гости на семинара,

Интелектуалната собственост е част от културата на младото поколение, защото обслужва области в науката и творческите индустрии. Днес на 26 април Светът отново чества Международния ден на интелектуалната собственост.

Университетът като съвременна научно-образователна и културна институция има нелеката задача да подготвя следващите поколения съобразно динамичните промени в обществен, икономически и културен аспект. В настоящето младите са мотивирани да разширяват своите мултимедийни умения и културни хоризонти, затова и интелектуалноправната им култура е от изключителна важност.

За мен е удоволствие да ви поздравя, че за девета поредна година учени и изследователи от УниБИТ, отново се обединиха около идеята да поддържат дискусиата за интелектуалната собственост, дори в условията на световна Пандемия. През тази година сте вдъхновени да изследвате интелектуалната собственост в новата (не)нормалност и превръщането ѝ в ключ за успешен бизнес и кариерно развитие. Поздравления за вашето постоянство, мотивация, целеустременост, творческа и научноизследователска дейност.

Пожелаваме ви и през тази година да бъдете отново на гребена на вълната във виртуалното пространство.

На добър час на семинара!

26 април 2021 г.

Проф. д-р Станислав Семерджиев

**АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО
„ПРОФ. АСЕН ДИАМАНДИЕВ” – ПЛОВДИВ**

Пловдив, ул. Тодор Самодумов № 2, тел. +359 32 601 441

Приветствие

**към участниците в научен семинар с международно участие на тема:
„Интелектуалната собственост и новото (не) нормално“,
организиран от УМЛАУЗ на УниБИТ,
от проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак, ректор на АМТИИ „проф.
Асен Диамандиев“-Пловдив**

Уважаема проф. д.н. Ирена Петева, Ректор на УниБИТ, уважаеми проф. д.н. Денчев, Председател на общото събрание на УниБИТ, уважаема проф. д-р Тереза Тренчева, зам.председател на УМЛАУЗ, уважаема инж. д-р Евелина Здравкова, ръководител на проекта, скъпи участници във форума, 26 април е ден, който Световната организация по интелектуална собственост е избрала за свой празник. На тази дата всяка година, чрез различни активности и форуми СОИС фокусира вниманието на обществото върху значението на патентите, авторските права, търговските марки и дизайн и действащия закон за интелектуална собственост. Целта е да се увеличат познанията и да се посочи влиянието и приноса на създателите и изобретателите за развитието на обществата в целия свят.

Скъпи колеги, като ръководител на АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“-Пловдив, арт академия, на територията на която се раждат художествени и научни продукти и авторски творби със значима стойност, считам защитата на интересите на техните автори, както и всички казуси относно правоотношенията свързани със създаването, използването и защитата им за изключително важни и актуални.

Поздравявам ви с провеждането на този форум и ви благодаря за грижата, която полагате за защита на нашите интереси като творци и учени! Пожелавам успех на организаторите и участниците в семинара. Убедена съм в резултатността и ползата от тази устойчива и навременна активност на УниБИТ и неговите учени.

На добър час!

26.04.2021

проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак

Югозападен Университет „Неофит Рилски“

Правно-исторически факултет

2700 Благоевград, пл. Георги Измирлиев - Македончето №1, www.law.swu.bg, e-mail: admin@law.swu.bg, phone/fax -359 73 88 66 17

ДО

ПРОФ. ДН ИРЕНА ПЕТЕВА,

РЕКТОР НА УНИБИТ

ПРОФ. ДИК.Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ,

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА УНИБИТ

ПРОФ. Д-Р ТЕРЕЗА ТРЕНЧЕВА,

ЗАМ.-РЕКТОР НА УНИБИТ

УВАЖАЕМА ПРОФ. ПЕТЕВА,

УВАЖАЕМИ ПРОФ. ДЕНЧЕВ,

УВАЖАЕМА ПРОФ. ТРЕНЧЕВА,

Позволете ми да се присъединим към Вас – колеги и приятели от УниБИТ, в Световния ден на интелектуалната собственост, и да Ви пожелаем на Вас и на Вашите семейства от все сърце всичко най-хубаво в предстоящите светли християнски празници!

Във Ваше лице академичната общност на Република България има екип, който доказва ежедневно, че науката е необходима на обществото. Вашата сила на духа и енергичност в управлението на висшето образование, стремежът Ви да разширявате дейностите, които допринасят добавена стойност към обучението на студентите, вдъхновяват. Неоченим е Вашият принос в международен план за поддържане авторитета на българските висши училища и развитието им в областта на интелектуалната собственост.

Темата на IX-ия Национален семинар с международно участие „Интелектуалната собственост в новото (не) нормално“ е доказателство за актуалността на всичко, което правите! Пожелаваме Ви на добър час на форума!

Нека животът бъде слънчев, нека винаги успехите съпътстват делата Ви!

Искрено Ви желаем здраве! И нека заедно бъдем и занаятчици и всеки ден ни носи радост!

21.04.2021 г.

С уважение:

Доц. д-р Николай Марин
Декан на Правно-историческия факултет на
Югозападен университет „Неофит Рилски“
Благоевград

ДО

ПРОФ. ДН ИРЕНА ПЕТЕВА

РЕКТОР НА УНИБИТ

ПРОФ. Д.ИК.Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УМЛАУЗ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПЕТЕВА,

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ДЕНЧЕВ,

За мен е чест и удоволствие да ви поздравя по случай Деветия национален семинар на тема: „Интелектуалната собственост в новото (не) нормално“, посветен на Световния ден на интелектуалната собственост.

Приемете искрените ми поздравления за вашата активна роля, положени усилия и постигнати резултати за утвърждаването на интелектуалната собственост като значима част за успешно развитие.

От мое име и от името на 9.ФЕГ „Алфонс дьо Ламартин“ ви пожелавам успех и се надявам дейността и идеите ви да добиват все по-голямо влияние и ефект, тъй като изминатият вече път е отлична основа за това!

Пожелавам ви още дълги години висок професионализъм и воля при постигане на поставените задачи и предизвикателства!

Вярвам, че с присъщата ви всеотдайност и енергия ще продължавате да работите в тази посока!

ЕМИЛИЯ БОГДАНОВА-ИВАНОВА

ДИРЕКТОР

НА 9ФЕГ „АЛФОНС ДЪО ЛАМАРТИН“

26.04.2021 г.

МИНИСТЕРСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТРАНСПОРТ И СТРОИТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ
“ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” – ПЛОВДИВ
ул. “Арх. Камен Петков” № 1, тел. 032/63-23-95, e-mail: tt_g_delchev@abv.bg

До Председателя
на ОС на УниБИП и УМЛАУЗ – гр. София
проф. д. ик.н. Стоян Денев

ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС

по повод Световния ден на интелектуалната собственост

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Във връзка със Световния ден на интелектуалната собственост – 26 април, приемерте от ръководството и целия колектив на ПТТСП “Гоце Делчев” - град Пловдив най-сърдечни поздравления и благодарност за съвместната ни работа.

Продължавайте и занапред да съхранявате и обогатявате културния живот и библиотечното дело в България.

Пожелаваме Ви здраве, творчески устрем и вдъхновение, много успехи и професионално удовлетворение!

С уважение,

Бойка Младенова Борисова
Директор на ПТТСП „Гоце Делчев”

Димитров, Петров и Ко.

АДВОКАТСКО ДРУЖЕСТВО

Изх. № 77/ 22.04.2021

Съдружници:
Георги Димитров
Богдан Петров
Александър Тодоров
Методи Байкушев
Христо Нихризов
Зоя Тодорова
Бояна Мидчева
Десислава Кръстева
Биляна Ангелова
Донка Стоянова
Петчо Станчев

До Университет по библиотекознание
и информационни технологии**ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС**

Уважаема проф. д.н. Петева,

Драги организатори и гости,

Поздравяваме Вас и академичното ръководство на УниБИТ по случай това прекрасно събитие – Девети национален семинар на тема „Интелектуалната собственост в новото (не) нормално“.

Вярваме и сме убедени в успеха на това събитие и в светлото бъдеще на форума. Желаем успешно представяне!

Отправляме своите най-искрени пожелания за още много успешни събития. Бъдете здрави, изпълнени с позитивизъм, вяра и положителни емоции!

С уважение,

Проф. д-р Георги Димитров

Председател на Надзорния съвет на
Адвокатско дружество „Димитров, Петров и Ко.“

София 1303, България
бул. Тодор Александров
№ 28, ет. 7 и ет. 10
тел.: +359 2 421 42 01
факс: +359 2 421 42 02
e-mail: mail@dpc.bg

Варна 9000, България
ул. Неофит Бозвели 13,
офис 3
тел.: +359 52 694 505
e-mail: varna@dpc.bg

website: <http://www.dpc.bg>

 MERITAS
LAW FIRMS WORLDWIDE

АВТОРСКОТО ПРАВО В МЕДИИТЕ И ИЗДАТЕЛСКИЯТ ДОГОВОР

Ас. д-р инж. Евелина Здравкова¹, Проф. д-р Тереза Тренчева²
Катедра „Библиотечен мениджмънт и архивистика“,
Факултет по библиотекознание и културно наследство,
Университет по библиотекознание и информационни технологии^{1,2}
e-mail: e.zdravkova@unibit.bg¹, e-mail: t.trencheva@unibit.bg²

Резюме: Авторското право в медиите е право на авторите върху техните произведения, което се negliжира. Във време, когато модерните технологии влияят все повече върху журналистиката, мотивацията на автора на медийно съдържание за качеството на статиите придобива още по-голямо значение. Като произведения на литературата и изкуството те са обекти на авторското право, а техният създател – собственик на интелектуална собственост. Настоящият доклад разкрива значението на договора, който се сключва между автора и издателя в медиите. Обект на тази разработка е авторското право в медиите и необходимостта от авторскоправна грамотност на потребителите на медийно съдържание. Целта е да се разкрие как правните норми уреждат отношенията между журналисти и работодатели и как е защитен журналистическият труд, вложен при създаване на интелектуални продукти. Разгледан е издателският договор според Закона за авторското право и сродните му права и релациите му с договорите за услуга в медиите. Интересът към авторскоправната закрила на журналистическите материали е продиктуван от тяхната специфична природа от една страна, и липсата на обучение по проблематиката – от друга. Авторскоправната грамотност в научната работа е разгледана в тесния смисъл на договора, който всеки автор на медийно съдържание сключва с издателя. Анализът очертава сериозна потребност на образователни модели за изследване и повишаване на знанието за авторското право в съвременните медии и университети. Изследваната тема е свързана с практическото предизвикателство съдържанието на авторското право върху творческите продукти в медиите да получи закрила.

Ключови думи: авторско право, медии, журналистика, интелектуална собственост, Интернет.

Въведение в проблематиката

Живеем във време, в което разполагаме с невероятни средства за разказване на истории. Но „важното е да разказваме историите, които хората искат да знаят“, казва Мари Хокадейл от БиБиСи. Модерните технологии все повече оказват влияние върху журналистиката, но фундаменталните професионални ценности си остават непроменени. Авторът следва три основни принципа: точност, безпристрастност и разнообразие на мнения, и се стреми да промени света. Качествената журналистика изисква допълнителни усилия, които винаги се възнаграждат. Ако историята е интересна, технологията – помага, то на трето място идва авторската мотивация. Google дава бърза информация какво търсят хората по света, как се визуализират данните, какви услуги се ползват и как се създава интерактивно преживяване. Социалните медии разпръскват съдържание чрез различни иновативни методи, потребителите на случаен принцип си взаимодействат с медийния поток и не се

интересуват от алгоритмите, ресурсите и инструментите на Фейсбук, Твитър, Инстаграм и др. Това е и причината фалшивите новини да се „ширят“ безспир. Факт е проучване⁴¹ Digital News Report, според което само една четвърт от запитаните (24%) смятат, че социалните медии успяват да разграничат фактите от измислиците, докато за новинарските медии този процент е 40%. Организацията сами намират инструменти за обработка на данни, които да проверяват факти, или да извличат скрити данни от видеоклипове в Интернет. В тази объркана ситуация на преден план излиза авторството и мотивацията на автора на медийно съдържание да създаде произведение на литературата, изкуството и науката, което да е обект на авторско право, а той самият – собственик на интелектуална собственост.

Журналистическите материали – обекти на авторското право

В медиите творят журналисти, чиито репортажи, интервюта, коментари са произведения на литературата и като такива са обекти на авторското право. Когато е налице произведение на литературата, науката и изкуството, което отговаря на изискванията на чл. 3, ал. 1 в ЗАПСП, т.е. да е резултат от творческа дейност, да е изразено по какъвто и да е начин и в каквато и да е обективна форма, законът казва, че се сключва издателски договор. Когато говорим за произведение, което е създадено в изпълнение на задължения по трудово правоотношение, съгласно разпоредбата на чл. 41, ал. 1 авторското право принадлежи на техния автор, но работодателят има изключителното право да използва произведението. Законът поставя определени обективни граници, в рамките на които работодателят може да използва произведението, а те са: „за свои цели“, „по начин и до степен, съответстващи на обичайната му дейност.“

Журналистическите материали обикновено се публикуват в периодични издания. Договорът за публикуване в периодично издание (ДППИ) не е издателски договор, но заради това, че съдържа някои негови характеристики, в настоящата разработка ще използваме издателския договор като пример/база. Важно е да направим уточнението, че издателският договор не е договор за издаване за сметка на автора, не е и договор за издаване при участие на автора в приходите и разходите, както не е и договор за издаване на произведение, което е създадено в рамките на трудово правоотношение. В този смисъл е от особено значение връзката между страните по договора при разпространението на екземпляри от журналистическото произведение.

Обект на настоящия договор е авторското право на журналистите, които създават медийно съдържание с авторски права, в медиите.

Авторското право се изяснява в Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП). В случаите на създаване на статия, специално написана за конкретна медия, авторските права обикновено се държат от издателя/работодателя, а не от журналиста като служител при този работодател. Тъй като собствеността не винаги е напълно ясна, е полезно да се посочва собствеността върху авторските права във всички договори,

⁴¹ 2020 The Reuters Institute Digital News Report. Достъпен на : <https://www.digitalnewsreport.org/>

които се сключват за творчески произведения. Не е необходимо и да се предприемат каквито и да било действия за защита на авторски права върху журналистическа статия като творческо произведение. Авторските права са автоматични от момента, в който дадено произведение е поставено в конкретна форма. С други думи, в момента, в който статията е записана на хартия или на компютър, тогава текстовете са защитени с авторски права. Не е необходимо / не се изисква да се използва символът за авторско право © за потвърждаване състоянието му.

Същност и особености на издателският договор

Понятието „издателски договор“ има двойствена природа. От една страна, издателският договор е система от правни норми в ЗАПСП, а от друга – съглашателство между автор и издател. В правния мир издателският договор се свързва с появата и утвърждаването на позитивното авторско право.

Кой е автор? Концепцията за авторското право в съвременното законодателство е разширена – към писателите на книги и стихотворения са прибавени лицата, които се изразяват творчески в картини, рисунки, фотографии, скулптури, музика, цифров дизайн, компютърен код. Когато имаме произведение като песен, книга, картина, фотография, ЗАПСП помага за защитата на собствеността на автора върху това произведение. Когато авторът е на трудов договор в медия и създаде журналистически текст като произведение на литературата, изкуството, науката, е важно да е ясно кой е собственик на това произведение.

Творческите произведения имат специфична форма на собственост – интелектуална собственост, която обаче има ограничен срок.

Журналистическите материали считаме за произведения на литературата, което ги прави обекти на авторско право.

В исторически аспект издателската дейност се обособява като търговска със създаването на печатарската преса. След това се появява необходимостта от законова закрила на правата на издателите и на авторите – през XVI и XVII век по времето на режима на привилегиите печатарите са имали право на собственост върху издаденото произведение, изключително право да извършват печатарска дейност на определена територия. С други думи регулирани са отношенията им във връзка със създаването и търговията на екземпляри, а не по отношение на съдържанието, посланията и пр. По-късно покрай привилегиите на печатарите се появяват и т. нар. авторски привилегии, които са закриляли интересите на автора. Заслугата е на кралица Ана. През 1709 г. Англия приема „Закон за поощряване на знанието“, който предвижда поставянето на екземплярите от отпечатаните книги под надзора на авторите за определен период от време. Признато е изключително и срочно право на възпроизвеждане на произведението в полза на авторите. С този закон за първи път е признато имущественото право на възпроизвеждане на произведението, като право, принадлежащо на авторите, а не на издателите.

В началото на XX век в законодателствата на големите европейски държави се появява уредба на договорите, свързани с използването на закриляните от авторското право произведения. В Германия през 1901 г. е приет закон за издателския договор,

през 1936 г. в Австрия е приет закон, в който изчерпателно е намерила място правната уредба на договорите, свързани с използването на произведенията. През 1941 г. се появява италианският закон, а през 1956 г. – и френският.

В България за първи път за издателски договор се говори през 1897 г. – в Търговския закон, дял III, Глава 7. По смисъла на чл. 280, т. 5 издателският договор има характера на относителна търговска сделка, тъй като е търговска само по отношение на издателя. Сключвайки издателски договор, авторът не сключва търговска сделка, дори да се занимава по занятие с писане, рисуване и други творчески дейности. По силата на чл. 432 от онзи Търговски закон издателят придобива изключителното право и същевременно се задължава да възпроизвежда, обнародва и разпространява литературно, техническо или художествено произведение. Това право на издателя е валидно само за едно издание на произведението. При ново издаване се сключва нов договор – чл. 438 и чл. 439 от закона. Срещу придобитите права законът не вмения в задължение на издателя да плати на автора възнаграждение. Съгласно чл. 442 от Търговския закон от 1897 г. задължението за плащане на възнаграждение следва да е било уговорено между страните „явно или мълчаливо“. Търговският закон от 1897 г. е отменен през 1951 г. Оттогава издателският договор се урежда в Закон за задълженията и договорите (ЗЗД), обн. в Държавен вестник, брой 275, 1950 г., Закона за авторското право от 1951 г. и др. В ЗЗД издателският договор е уреден като „двустранин, възмезден, неформален, комутативен и консенсуален, а авторът отстъпва на издателя изключително и срочно (за не повече от пет години) право да възпроизведе и разпространи произведението. В годините на социализма издателската дейност е основана на държавно планиране. Авторското възнаграждение се е определяло в „Тарифа за авторските възнаграждения“.

Днес реалността е друга. Точките в реалния издателски договор, който подписват авторите на медийно съдържание, са плод на съвременните тенденции на икономически отношения между носителите на авторски права и издателите. С други думи творческата работа на журналиста се свежда до търговска сделка, ако не са уточнени права и задълженията на страните относно съдържанието на произведението. И понеже медиите са частни институции, правната уредба на издателския договор би повлияла на вътрешните нормотворчески процеси в медиите, както и на правоприлагането в интерес на договарящите се страни.

Какво съдържа издателският договор в медия?

На първо място произведението или части от него трябва да бъдат обекти на авторското право, т.е. да бъдат идентифицирани съгласно класификацията по чл. 3 ЗАПСП и изключенията в чл. 4 от закона. На второ място това произведение трябва да има характеристики, които го отличават от подобни произведения на литературата, науката и изкуството като: изключителен и неизключителен характер на отстъпените права; разширено приложно поле на издателския договор; издание и брой на изданията; тираж на изданието; графично оформление на изданието; срок на договора, който съгласно чл. 37, ал. 2 ЗАПСП не може да бъде по-дълъг от 10 години; срок за предоставяне на достъп до произведението от страна на носителя на авторско

право; език, територия, срок, в който ще се извърши възпроизвеждането и разпространението на екземплярите от произведението; начин, по който ще се определи и плати възнаграждението, което ще получи носителят на авторско право; отговорността при нарушение на договора. Договорът може да има и допълнителни елементи като срок за предаване на произведението във вид годен за възпроизвеждане, срок за извършване на коректури, връщане на дадените за публикуване оригинали, начин на разпространение на екземплярите, както и право на автора да внесе изменения и допълнения в произведението преди издателят да пристъпи към следващо издаване. С издателския договор носителят на авторско право може да отстъпи на издателя правото на използване на произведението по друг начин, освен издаване – чл. 45, ал. 1 ЗАПСП. Това може да стане чрез издателски договор с разширено приложно поле, което може да се разширява неограничено и да обхваща законово регламентираните към момента на сключване на договора имуществени авторски права.

Възможно е да се сключи издателски договор за бъдещо произведение. Тогава носителят на авторско право поема две задължения: 1. да създаде произведението, и 2. да отстъпи правото на възпроизвеждане и разпространение върху него. Авторските права, които се отстъпват, възникват едва със създаване на произведението. Задължението на носителя на авторско право да предостави на издателя достъп до произведението не е уредено с изричен текст в ЗАПСП. Това задължение обаче следва непосредствено от отстъпените авторски права на възпроизвеждане и разпространение. За да упражни отстъпените права на възпроизвеждане и разпространение на екземпляри, издателят трябва да разполага с произведението.

Носителят на авторското право е длъжен да предостави на издателя произведението, обект на издателския договор. Има установени различни практики – произведение в ръкописен вид, напечатано на пишеща машина, на външен носител и др. След това издателите се запознават с произведението и едва тогава се пристъпва към сключване на издателски договор. Ако обаче авторът не е в състояние да предаде произведението при сключването на договора, то за предаването му страните уговарят срок. При предаването му се създава приемно-предавателен протокол, в който се отразява фактът на предаване на произведението.

От момента на предоставянето на произведението на издателя започва да тече срок, в рамките на който издателят трябва да създаде екземпляри от произведението в договорения тираж. За издателя и носителя на авторски права възникват задължения за корекции и промени в произведението и извършване на всички фактически и правни действия, които ще доведат произведението до положение на „годно за печат“, т.е. то да бъде свършено. Авторът е длъжен да отстрани техническите грешки. Издателят пък има интерес да направи оценка на качествата на произведението в рамките на сключения договор като оценката може да е резултат от извършена рецензия, от редакционна работа. Последниците от оценката на издателя нямат препоръчителен, а задължителен за автора характер. Налице е договорно и относително ограничаване на абсолютното авторско право на промяна в произведението.

При издателски договор за бъдещо произведение авторът се ползва от т.нар. творческа свобода, но при спазване на установени в договора правила като вид на произведението, жанр и т.н. Издателят е страната, която инициира както създаването, така и издаването на произведението.

Задължението на автора да подпише „за печат“ не е уредено в ЗАПСП, но е препоръчително за страните по издателския договор да го уговорят изрично.

Възнаграждението, което издателят плаща на носителя на авторското право по издателския договор, има паричен характер. Размерът на възнаграждението се договаря между носителя на авторското право и издателя. Правилото на чл. 47, т. 3 ЗАПСП обвързва размера на възнаграждението от цената на дребно на екземпляр от произведението. Цената на всеки продаден от издателя екземпляр формира приходите, които издателят реализира от разпространението на произведението. Но в издателския договор с журналистите обикновено е предвидено друго – по преценка на работодателя.

Съществува ли зависимост между възнаграждението по издателския договор и количеството и качеството труд, положен от носителя на авторско право. Трудът, положен от автора, се преценява като част от обективните качества на произведението. Талантът на автора, избраната тема, и т.н. пък се преценяват като субективни елементи. Обективен показател е видът на произведението – роман, учебник, сборник, статия, както и обемът, тиражът, поредността на изданието и т.н. За оценката на журналистическия труд се вземат предвид и вътрешните качества на произведението – художественото майсторство, актуалност, задълбочен анализ и т.н.

Страните могат да се договорят възнаграждението да се плаща след извършването на разпространението на произведението, в аванс или като уговорена „твърда сума“.

Журналистите сключват договор за публикуване в медията, обикновено периодично издание. Това е договор за използване на произведенията, създадени от авторите, по ЗАПСП. Този договор се сключва обикновено за вече готово произведение или за произведение, което ще се създаде в бъдеще време, като авторът се задължава да го произведе съгласно договорката. Тези произведения са обекти на авторското право и съответно предмет на сключения договор е правото върху тези авторски произведения, както е при издателския договор. Те са изразени в писмена форма или са фотокопия на художествени творби, фотографии, рисунки, колажи и др.

В чл. 44 ЗАПСП се уреждат два вида издателски договори: договор за създадено произведение и договор за произведение, което бъдещият носител на авторско право се задължава да създаде. Естествено е задълженията на автора при издателски договор за произведение, което ще се създава, да са повече в сравнение с тези при договора за вече създадено произведение.

Съществен момент в договора, който журналистът сключва с медията, е съгласието, което той дава като носител на авторско право. То е насочено към включването на неговото произведение във вестника, списанието, сборника.

Не в правомощията на журналиста да договаря тираж, територия на разпространение, език на изданието. Той отстъпва изключителното право на

публикуване – аргумент от чл. 59, ал. 1 ЗАПСП, и се задължава да не публикува или да не използва това произведение другаде, обикновено това се договаря за определен период от време.

Срокът на действие на договора на журналист с медия се определя от страните и е в пряка зависимост от вида на периодичното издание – ежедневник, седмичник, месечник и т.н. Законът не се занимава с това в писмена форма ли се подписва или не, счита се, че това договаряне има неформален характер.

По отношение на заплащането – авторът на медийно съдържание не може да претендира за процент от продадените екземпляри. Неговото възнаграждение се уговаря като еднократна сума.

Издателският договор е вид търговска сделка съгласно ЗАПСП и разпоредбите на Търговския закон от 1991 г. В правната литература „авторски договори“ се наричат тези договори, при които едната страна е носителят на авторското право, а другата – ползвателят, а предмет е прехвърляне в (някаква степен и при определени условия на правото на използване на произведението). В ЗАПСП няма понятие „авторски договор“, употребява се терминът „използване на произведенията“. Т.е. ако следваме възприетата от ЗАПСП терминология, то говорим за „договори за използване на произведенията“, а не за „авторски договори“. Това е така, защото в много от случаите самият автор не е страна по договора, а страна са неговите наследници, работодателят, организациите за колективно управление и т.н.

Чл. 1, ал. 1, т. 12 от Търговския закон от 1991 г. определя сделките с интелектуална собственост като абсолютни търговски сделки. Съгласно чл. 2 (viii) от Конвенцията за учредяване на Световната организация по интелектуална собственост (СОИС), ДВ, бр.5/1970 г., правата върху обекти на интелектуалната собственост включват и права върху литературни, художествени и научни произведения.

Издателят е лицето, което сключва издателски договори по занятие с цел извличане на печалба от разпространението на екземплярите от произведението.

Издателският договор, макар и уреден в граждански закон какъвто е ЗАПСП, има характер на абсолютна търговска сделка. Такъв е и издателският договор в медията, според който възникват права и задължения и за двете страни: носителят на авторско право е длъжен да отстъпи на издателя права на възпроизвеждане и разпространение на произведението, а издателят е длъжен да възпроизведе и разпространи произведението и да заплати на носителя на авторско право възнаграждение.

Заклучение

Днес можем да кажем, че Законът за авторските права и сродните му права в раздел II урежда отношенията на журналистите с техните работодатели в частта „Издателски договор“, с който авторът отстъпва на издателя „правото да възпроизведе и разпространи произведението, а издателят се задължава да извърши тези действия и да заплати на автора възнаграждение“ – чл. 43, както и „да отстъпи правото за възпроизвеждане и разпространение на вече създадено произведение или на произведение, което авторът се задължава да създаде“ – чл. 44. Приложното поле

се разширява, когато с издателски договор автор е отстъпил на издател правото на използване на произведението и по други начини освен издаване, издателят може да преотстъпва използването на произведението по тези други начини на трети лица, ако това е уговорено изрично – чл. 45, ал. 1, при изричното условие, че при такова преотстъпване издателят е длъжен да уведомява автора писмено – чл. 45, ал. 2.

Според чл. 51. от ЗАПСП, ако не е уговорено друго, издателският договор се прекратява с изтичане на срока на договора или с изчерпване на тиража на изданието, а ако е било уговорено повече от едно издание - с изчерпване на тиража на последното издание.

При неизпълнение издателският договор може да бъде развален. С изключение на чл. 39 от общите разпоредби за използване на произведенията, ЗАПСП не съдържа специални норми относно развалянето на издателския договор.

Конкретните причини за разваляне на издателския договор са различни за издателя и за автора.

Издателят, например, има право да иска разваляне на договора при неточно изпълнение на задължението за предоставяне на произведението за възпроизвеждане. Издателят има право да иска разваляне на договора, когато му се предложи друго, а не уговореното произведение. Издателят може да развали договора и ако авторът не представи произведението в срок, или не представи върнатото му за преработване и поправка произведение в допълнително уговорения между него и издателя срок, или ако направените поправки са недостатъчни или не правят произведението годно да бъде издадено.

Развалянето на издателския договор в медията не настъпва направо с неизпълнение на задълженията на една от страните.

Благодарности: Тази публикация е реализирана по проекти на тема: „Концептуален образователен модел за повишаване на информационната грамотност в университетска информационна среда“ с Договор № КП – 06 – Н35 / 10 от 18.12.2019 г. с ръководител проф. д.ик.н. Стоян Денчев и „Модел за изследване и повишаване на авторскоправната грамотност в медиите в университетска среда“ с договор № КП-06-М35/1 от 18.12.2019 г. и с ръководител ас. д-р инж. Евелина Любомурова Здравкова-Величкова, двата финансирани от ФНИ на МОН.

REFERENCES

1. **Закон** за авторското право и сродните му права. // Държ. вестник, бр. 56, 1993; изм. Държ. вестник, бр. 32 от 28.04.2009.
2. **Костов**, Атанас. Интелектуалната собственост в интернет. София : Фенея, 2012. 168 с.
3. **Саракинов**, Г. Авторското право и сродните му права в Република България. 6. прераб. и доп. изд. София : Сиби, 2009. 392 с.
4. **Саракинов**, Георги. Авторското право в музиката. София : Сиби, 2009. 208 с.
5. **Саракинов**, Г. Многоезичен справочник на основните термини, свързани със закрилата на интелектуалната собственост : Авторско право, патенти и изобретения, търговски марки. София : Труд и право, 2011. 120 с.

6. Тренчева, Тереза. Интелектуалната собственост в Интернет: Учебно помагало. София : За буквите – О писменехъ, 2014. 260 с.
7. 2020 The Reuters Institute Digital News Report. Достъпен на : <https://www.digitalnewsreport.org/>.

COPYRIGHT IN THE MEDIA AND THE PUBLISHING AGREEMENT

*Assist. Prof. Evelina Zdravkova, PhD¹, Prof. Tereza Trencheva, PhD²,
Library Management and Archival Studies Department,
Faculty of Library Studies and Cultural Heritage,
University of Library Studies and Information Technologies (ULSIT)
e-mail: : e.zdravkova@unibit.bg¹, e-mail: t.trencheva@unibit.bg²*

Abstract: *Copyright in the media is the right of authors to their works, which is neglected. At a time when modern technology is increasingly influencing journalism, the motivation of the author of media content for the quality of articles becomes even more important. As works of literature and art, they are objects of copyright, and their creator - the owner of intellectual property. This report reveals the significance of the contract concluded between the author and the publisher in the media. The object of this study is copyright in the media and the need for copyright literacy of media content users. The aim is to reveal how the legal norms regulate the relations between journalists and employers and how the journalistic work invested in the creation of intellectual products is protected. The publishing contract according to the Copyright and Related Rights Act and its relations with the media service contracts are considered. The interest in the copyright protection of journalistic materials is dictated by their specific nature on the one hand, and the lack of training on the issue – on the other. Copyright literacy in scientific work is considered in the narrow sense of the contract that each author of media content concludes with the publisher. The analysis outlines a serious need for educational models for research and increasing knowledge of copyright in modern media and universities. The research topic is related to the practical challenge of the content of copyright on creative products in the media to receive protection.*

Keywords: *copyright, media, journalism, intellectual property, Internet*

Цитирай като: Здравкова, Евелина, Тереза Тренчева (2021). Авторското право в медиите и издателският договор. *Интелектуалната собственост в новото (не)нормално*. София : За буквите – О писменехъ, с. 85-93.

Citation: Zdravkova, Evelina, Tereza Trencheva (2021). Copyright in the media and the publishing agreement. *Intellectual property in the new (ab)normal*. Sofia, Za bukвите – O pismeneh, p. 85-93.

ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ
В НОВОТО (НЕ)НОРМАЛНО

Е-СБОРНИК

Българска
Първо издание

Съставители

проф. д.ик.н. Стоян Денчев
проф. д-р Тереза Тренчева
гл. ас. д-р Камелия Планска-Симеонова
ас. д-р инж. Евелина Здравкова-Величкова
д-р Светослава Димитрова

Коректор

ас. д-р инж. Евелина Здравкова-Величкова

Предпечат, графичен дизайн и корица
гл. ас. д-р Камелия Планска-Симеонова

Университет по библиотекознание
и информационни технологии
1784 София,
бул. „Цариградско шосе“ № 119
www.unibit.bg

Академично издателство
„За буквите – О писменехъ“
ISBN 978-619-185-482-0
София, 2021

INTELLECTUAL PROPERTY
IN THE NEW (AB)NORMAL

E-COLLECTION

Bulgarian
First Edition

Compilers

Prof. DSc Stoyan Denchev
Prof. Tereza Trencheva, PhD
Chief Assist. Prof. Kamelia Planska-Simeonova, PhD
Assist. Prof. Eng. Evelina Zdravkova-Velichkova, PhD
Svetoslava Dimitrova, PhD

Proofreader

Assist. Prof. Eng. Evelina Zdravkova-Velichkova, PhD

Graphic Design

Chief Assist. Prof. Kamelia Planska-Simeonova, PhD

University of Library Studies
and Information Technologies
1784 Sofia,
119 Tsarigradsko Shosse
www.unibit.bg

Academic Publisher
“Za bukвите – O pismeneh”
ISBN 978-619-185-482-0
Sofia, 2021